

AHO JUHANI

PANU:

NÄYTELMÄ

Juhani Aho

Panu: Näytelmä

«Public Domain»

Aho J.

Panu: Näytelmä / J. Aho — «Public Domain»,

© Aho J.

© Public Domain

Содержание

ENSIMMÄINEN NÄYTÖS	5
Конец ознакомительного фрагмента.	19

Juhani Aho

Panu: Näytelmä

ENSIMMÄINEN NÄYTÖS

Kontojärven pappilan tupa. Perällä ovi. Oven vieressä iso sisään lämpiävä uuni, jonka takassa palaa pystyvalkea. Seinillä avattavia ja siirrettäviä luokkuja, luukuissa pieniä laseja ja toisissa kedellä tai hienoilla päreillä täytettyjä reikiä, joista valo heikosti tunkee sisään. Vasemmalla pitkä pöytä, yhdestä puusta halaistu, tyvipuoli leveämpi kuin latva. Pöydällä on paksuja, karkeakantisia kirjoja, ja kuvaraamattu auki telineen päällä. Yhdellä seinällä Kustaa Vaasan kuva, toisella Lutheruksen. Leveät penkit seiniä pitkin.

ROUVA (on ripustanut ryijyn uunin kylkeen. Käy levittämään valkoista liinaa pöydälle)
Kaarina, tulehan jo, mitä sinä teet siellä ulkona?

KAARINA (tulee kopistellen lunta vaatteistaan) Terveisiä mess—Terveisiä kirkosta—tahtoo aina messuksi mennä—lakasin lunta, on taas pyry ajanut porstuan täyteen.

ROUVA Ei se lopu lakasemallakaan... Taivas pimeyttä täynnä, ilma lunta läikähtymäisillään.

KAARINA

Vielä siitä selviää ja valkenee.

ROUVA Valenneeko koskaan.—Levitämme, Kaarina, tämän liinan tähän pöydälle ja asetamme tämän raamatun tähän kastemaljan viereen—pane jo vettä siihen valmiiksi—nythän se on vähän niinkuin alttari.—

KAARINA Puhui taas niin mainiosti pastori kirkossa. Sydäntä oikein sykkyrälle veti. Ei ollut entinen tämän veronen.

ROUVA

Onko tullut paljon väkeä markkinoille?

KAARINA Koko aamun niitä on hiihtänyt ja poroilla ajanut. On saksoja, on Venähen miehiä, on Sunkusta, Vienasta, Savosta... Tuli Korpivaaralainenkin miehineen. Vaan se oli vähän merkillinen tapaus: kun kirkkoon mentiin, niin laski alas kirkkoharjulta, vaan miten lie siinä latu riipaissut, vaikka sauvoillaan vastaan karusti, niin että vaan vähän mustaa päätä näkyi lumipilven sisästä ... niin toi sen ihan kirkon rappujen eteen ja jos ei olisi pastori ennättänyt rappusille nousta, niin olisi alleen kaatanut, mutta nyt suistui itse suulleen hankeen. Kauheasti kirosi. »Elä kiroo!» huusi pastori ja kättään nosti. »Kiroon kirottuanikin, joka tielleni asettuu!» huusi toinen. »Ei kirosi kirkonmieheen pysty!» huusi pastori. Eivätkä ne pysty pastoriin Panun kirot.

ROUVA

Panuko se oli?

KAARINA

Panupa Panu, Korpivaaran Panu, joka toissa talvena taioillaan paransi—

ROUVA

Kenen hän paransi?

KAARINA (vavahtaen)

Ei ketään ... ilman vaan...

ROUVA

Kuinka hän olisi taioilla voinut ketään parantaa?

KAARINA

Näkyipähän voivan, voudin emännänkin.

ROUVA

Mikä häntä vaivasi?

KAARINA Heittäjä nakkeli välistä monta kertaa päivässä niin, että koko ruumis oli mustelmilla, eikä se siihen saanut apua parhailta Ruotsin tohtoreiltakaan, kun oli tauti panentatauti; niin kun tuli sieltä takaisin tänne kuolemaan, niin kutsui vouti Panun ja kun se vei sen saunaan ja antoi voiteet ja luki luvut, niin ei sen koommin nakellut. Vaan elkää sanoko, että minä olen sanonut.

ROUVA

Kuinkas Kaarina sen kaiken tietää?

KAARINA (katsoo ovesta, nähdäkseen, onko ketään kuulemassa) Ka, kun minä palvelin voudilla, niin pani Panu lämmittämään saunaan ja käski keräämään metsästä ukkosen kaatamia puita ja noutamaan vettä purosta, joka kolmasti maan alatse juoksee eikä sitä tekemään kelvannut kuin semmoinen, jonka luona ei ole sulhasia käynyt...

ROUVA

Eikö niitä ole Kaarinan luona käynyt?

KAARINA (huokaa) Ei ole käynyt.—Kielsi kiven kovaan, ettei saa tulla saunaan, kun hän kylvettää, muuten uhkasi minut menettävänsä; vaan minä menin luukun raosta tirkistämään ja siinä oli voudin emäntä selällään olkien päällä lattialla ja Panu huitoi ja hoki ... kyllä se nyt laittaa suden tai karhun tai nostaa merestä Turson.—Pelkäisin pahemminkin, jos en olisi pappilassa piikana.

ROUVA

Saattoihan sen Jumalakin parantaa.

KAARINA

Ka, saattoi kai, eli Neitsyt Maaria emonen.—Jo tulee!

MARTINUS OLAI (tulee.)

ROUVA Eikös ole soma näin?—Kuules, tiedätkö, mitä tuo Kaarina minulle juuri kertoi...

OLAI Hän on nyt täällä, vihdoinkin! Oli ajaa minut kumoon kirkon rappujen edessä. Ne pelkäävät häntä kuin paholaista. Ei kukaan sanonut häntä tuntevansa, mutta se ei voinut olla kukaan muu kuin Panu.

ROUVA Hän se on, Kaarina tuntee hänet. Hän kertoi, että Panu toisilla markkinoilla oli täällä taioillaan sairaan parantanut.

OLAI

Parantanut?

ROUVA

Niin juuri, taioillaan terveeksi tehnyt.

OLAI

Kenen?

ROUVA

Voudin vaimon.

OLAI

Se ei voi olla totta.

ROUVA

Niin hän vakuutti.

KAARINA (tulee)

Ne ovat nyt täällä ne miehet, jotka pastori oli kutsunut.

ROUVA

Kaarina, kerro pastorille, miten näit Panun parantavan voudin emäntää.

KAARINA

Pyhä Maaria, onko rouva kuitenkin...!

OLAI

Miks'et ole sitä ennen kertonut?

KAARINA

Hyvä Jumala, nyt te sen Panullekin ... enhän minä...

OLAI

Kerro kohta kaikki, mitä tiedät!

ROUVA Elä pelota häntä, Olai. Minä kerron sen sinulle sitten... Kaarina, mene noutamaan puita takkaan (KAARINA menee.) Hän on itse nähnyt sen ja ollut itse apuna. Noita on pakottanut häntä ja kieltänyt häntä puhumasta, siksi hän niin pelkää.

OLAI (terävästi) Voutikin turvaa taikureihin, kuninkaan vouti. No niin, kun virkamiehet niin, mitä sitten kansa. Täällä on minulla tekemistä enemmän kuin luulinkaan ... täytyy...

ROUVA Elä vihoita voutia... Hän on niin hirmuinen mies ... hän voisi tehdä sinulle mitä tahansa.

OLAI Ei kehenkään auta minun katsominen, ei ketään pelkääminen, ei ketään väistyminen. Olipa puu edessä kuinka korkea ja paksu tahansa, sen täytyy kaatua siinä, mistä Herra on tiensä viitottanut ja kirveensä puun juurelle pannut.—Niin, minä tiesin kyllä, että Fincke on hyvä ystävä tuon Panun kanssa. Reita on minulle kertonut, ett'ei hän suostunut antamaan apua hänen äidilleen, kun Panu oli hänen isänsä tappanut. Heidän täytyi paeta täältäkin.

ROUVA Se Reita—minusta aivan tuntuu kuin olisin hänet ennenkin jossain nähnyt, nuo kalpeat kasvot ja nuo palavat mustat silmät.

OLAI Se on se sama nuori mies, joka Turusta lähtiessämme kävi pyrkimässä mukaamme tänne, vielä pihalla vähää ennen lähtöämme. Jos hän silloin olisi puhunut siitä, mitä nyt on puhunut, olisin antanut hänen seurata. Hän voi olla minulle arvaamattomaksi avuksi heimolaistensa käännättämisessä.—Käykää sisään miehet!

(SAVOLAINEN, KAINULAINEN, KAILANEN, RAJALAINEN y.m. miehiä tulee ja istuutuvat he peräkkäin penkille. SAVOLAINEN, KAINULAINEN ja KAILANEN ovat puetut leveihin ruskeanharmiin sarkatakkeihin, joiden alta näkyy lyhyt lammasnahkaturkki ilman päällystä. Päässä on heillä koirankarvalakit, jalassa pieksut. RAJALAINEN on kuluneessa, vanhassa lammasnahkaturkissa, jossa susikaulus; päässä susilakki ja jalassa tallukat, pauloilla nilkkaan käytetyt. Olalla on hänellä viini nuolineen. Vähän jälkeinpäin ilmaantuu REITA sisään ja istuu uunin kylkeen; hän on rikkeimissä maankulkijan vaatteissa, mutta päässä on uusi lappalaislakki ja jalassa uudet lappalaiskengät.)

OLAI

Sanon teidät vielä kerran tervetulleiksi ja toivotan teille rauhaa Herrassa Jumalassa ja Vapahtajassamme. Terve tuloa teille!

SAVOLAINEN

Jumala antakoon sitä samaa sinulle itsellesi ja koko sinun huoneellesi.

OLAI Vähän olen vielä ehtinyt seurakuntani kaukaisimpiin asukkaihin tutustua. Teitä on täällä siis kaikilta etäisimmiltäkin perukoilta.

SAVOLAINEN Pohjoisperukalta ei ole ketään. Se on sitä Korpivaaran kulmaa, sitä kastamatonta kansaa.

OLAI

Ovatkos sitten kaikki teidän seutujenne lapset kastetut?

KAINULAINEN Eivätpä ole. Ylen ovat taipaleet pitkät ja hankalat. Itse saavat poikaset itsensä kasteelle hiihtää. On niitä nytkin tänne kymmenkunta sitä varten saapunut.

OLAI

Tuotakoon heidät jo tänään luokseni tänne.

KAINULAINEN Paha sanoa, paha olla sanomatta, vaan ei jaksanut entinen pappi pitäjätä kulkea, niin on saanut heitä toisia kastamattakin kuolla.

OLAI

Miks'ei ole pantu hätäkasteeseen?

KAILANEN Ei ole osattu niitä lukuja niin sanalleen loihdia, niin on pelätty että minkä tekisi vielä rienan, minkä tartuttaisi taian.

OLAI

Taian?

KAILANEN

Että jos sana väärä singahtaisi sanojaansa.

OLAI

Mutta eihän kaste ole taika mikään! Sehän on sakramentti.

KAILANEN (viivytellen)

Eipä ei...

KAINULAINEN

Sakramenttipa tietenkin ... kasteen sakramentti.

OLAI Hyvät ystävät, sanokaa minulle suoraan ja peittelemättä, uskotteko tekin vielä taikuuteen ja noituuteen ... turvaatteko tietäjiin ja heiltä apua etsitte?

SAVOLAINEN

Ei ole heitä meillä käynyt eikä käytetty.

KAINULAINEN

On tiedetty heidän perkeleestä olevan ja poissa on heistä pysytelty.

OLAI

Tunnetteko Korpivaaran Panun?

SAVOLAINEN

Kuultu on hänestä puhuttavan, vaan ei ole nähty eikä puhuteltu.

KAINULAINEN

Nähty lie, vaan ei ole puhuteltu.

OLAI

Tiedätkö hänen täällä kirkolla taikojaan tehneen?

KAIKKI

Sitä ei tiedetä.—Ei siitä mitään tiedetä.—En ole kuullut.

OLAI Minä tahdon, että minulle totta puhutte, ettekä minulta mitään salaa, sillä se on kristityn velvollisuus antaa ilmi ja saattaa valkeuteen kaikki, jotka sellaista pakanallista menoa harjoittavat.

SAVOLAINEN

Aivan oikein on niinkuin pastori sanoo.

(Hetken äänettömyys.)

OLAI

Ette tarvitse hänen kostoaan pelätä, ei hän teille mitään mahda. Sanokaa siis arastelematta, mitä hänestä tiedätte.

(Hetken äänettömyys.)

RAJALAINEN (nousee ylös.) Jos nyt puhutaan asiat niinkuin ne ovat ... ja minä en häntä pelkää enkä mitään salaa, vaikk' on hän lähempänä minua kuin muita—tehköön mitä tahtoo, jos taitaa—mutta niin on, että Panuissa kuletaan ja Panuja kysytään ja pitkät matkat heidän jälessään juostaan. En ole itse käynyt Korpivaarassa enkä käy, vaikka on lähin naapurini ja tulet sieltä Rajavaaralle tuikkavan näkyy. Vaan on minuakin eksyksissä kulettanut ja silmät päästäni kääntänyt, pannut monet kerrat valejälkiä ajamaan: kun hirveä ampuvasi luulet, haarasarven saavuttaneesi, lahopökökälle päähäsi putoaa, ell'et ennätä Herran sanalla itseäsi siunata ja öylättiä suuhusi sukaista. Vaan onko sinulla aina ne varaukset valmiina? Eivätkä kaikin ajoin auta, vaikka olisivatkin.

OLAI Ei se ole muuta kuin oma pelko, joka sen tekee. Joka Jumalaan luottaa ja häneltä suojelusta anoo, sille eivät taikurit mitään mahda.

RAJALAINEN (kuulematta)

Siellä elävät kuin eri valtakunnassaan, eivät päästä tuolle puolen Rajavaaran eivät kalaan, eivät lintuun, kaskeamisesta ei puhettakaan.

SAVOLAINEN

Ei ole pakko pyrkiäksesikään.

RAJALAINEN Hyvähän sinun järvenrantalaisen, luhtaniittyisen, lihavapeltoisen! Vaan meillä ylimaalaisilla ovat kohta lopussa lehdot eikä ole pian erämaita ensinkään. Kelmiä on se kansaa. Ei ole kuin yksi ainoa oikea mies koko heimossa—Jorma laulaja—se kun oli tietäjän toimessa—vaan tämä Panu on piru—sanon suoraan, tehköön mitä taitaa, eivät minuun panennaiset pysty—vaan olisit, uusi pappi, oiva mies, niin sodan nostaisit, vainot herättäisit, ajaisit heidät Korpivaarasta, niinkuin heidät ennen täältä Kontolasta karkotettiin.

SAVOLAINEN

Niin puhuu, vaan Panua hänkin pelkää.

KAILANEN

Elä kuule, pappi, Rajalaisen puheita! Elä nosta vanhoja vihoja!

KAINULAINEN Hyvähän sinun, jolla ei kuin sauna pahanen... Vaan jos polttaa talomme ukon tulella!

SAVOLAINEN

Hallan huokuu, sudet, karhut kimppuumme laittaa!

KAILANEN

Käärmeet lehmiin loihtee!

OLAI

Käärmeet?

KAILANEN No ihan ilmi käärmeet ... on niitä ihmisiinkin ajanut, niihin se ne pahat henkensä oikein paneekin.

OLAI

Oletko nähnyt?

SAVOLAINEN

On nähty ... on nukkuvan suusta sisään loikertelevan nähty.

KAINULAINEN Ei ole hänen kanssaan hyvä vihoihin olla, joskaan ei pakko ystävyksin elellä. Kuka meidät varjelee, jos hänet suututamme?

RAJALAINEN

Kyllä tämä uusi pappi—!

SAVOLAINEN

Parempi olla papin vihoissa kuin Panun.

OLAI (on miesten riidellessä kävellyt edestakaisin lattialla, tempaa pöydältä paperin ja pysähtyy heidän eteensä) Hyvät miehet, minua surettaa syvästi se, mitä olen nyt kuullut. En olisi uskonut, että teissäkin, pitäjän parhaissa, vielä elää usko ja pelko taikurien ja tietäjien voimaan. Sillä tietäkää, että taikuus ja noituus on perkeleestä. Se on Herralle kauhistus ja se on kuoleman synti. Ken ei hänestä hyvällä luopune, sen olen minä siihen voimalla ja vallalla pakottava.

(Väkeä on tullut sisään, lähten lämmittelemään käsiänsä hiilloksessa, johon asettavat puita.)

Tulkaa vaan sisään sieltä, tämä on teitä kaikkia varten sanottu! Kuulkaa, mitä hänen ylhäisyytensä Turun piispa minulle kirjoittaa: »Teidän tulee ennen kaikkea visusti valvoman, että noidat ja taikurit ja velhot ja poppamiehet ankarasti pirullisia konstejansa harjoittamasta kielletään. Missä he liikkunevatkin ja missä heidän liikkuvan kuulette, menkää sinne heidän tekojansa tutkimaan ja paljastamaan. Jos eivät ota varoituksista ojentuakseen eivätkä vapaaehtoisesti lakkaa pimeyden töitensä tekemästä, vaan osoittautuvat uppiniskaisiksi sanoillenne, on heidät kiinni pantava ja nuoriin sidottuina tänne tutkittavaksemme ja tuomittavaksemme tuotava, jossa kuninkaan käskystä

vouti teille apuansa antakoon. Yhtäläinen olkoon menettelyynne niiden kanssa, jotka uudistetuista varoituksista huolimatta noitia ja velhoja suosivat ja heidän apuansa hakevat.»

PANU (on edellisen kestäessä astunut sisään ILPON, JOUKON ja muiden miesten seuraamana. PANU on puettu mustaan ketunnahkaan, päässä samasta nahkasta tehty lakki, josta riippuu valkopäinen häntä. Turkki on reunustettu punasella. Vyö leveä, nahkanen helavyö. Kädessä sauvakeihäs, jonka kärki on pistetty tuppeen. JOUKOLLA on kädessään valkoinen jänis.) Ankaratpa on siinä mies sanat pannut!

OLAI

Kuka sinä olet?

PANU

Terve talohon! Etkö tunne Korpivaaran Panua?

OLAI

Mikä on asiasi?

(REITA tulee esiin ja asettuu PANUN taa.)

PANU Uutta lähdin kirkon herraa katsomaan ja tulin hänelle minäkin tulolahjojani tuomaan. Ota lahja, itseäsi varten ammuttu, kirkon omalla onnella osattu!—Anna, Jouko, papille jänis.

(Väkijoukosta kuuluu pidätettyä naurua ja tirs kunaa: »jänis!», REITA tunkee esiin, yhä lähemmä PANUA.)

OLAI

Pidä lahjasi!

PANU Luulin papille ristisuun kelpaavan. Vaan kun vähyyttään katsonet, sano, tahdotko hiiren taljan vaiko turilaan turkin.

OLAI

Kuinka uskallat sinä tulla pilkkaamaan minua minun omassa talossani?

PANU Lienenkö millä sun mielesi vihoittanut? Kun en liene vieras mieltietty, käynen toiseen talohon!

OLAI

Tulit kuin kutsuttu! Jääkää, miehet!

PANU

Ettehan minua pelänne.

SAVOLAINEN (papille)

Ajattelimme, että sanoit meille jo sanottavasi.

OLAI

Viipykää vielä! Istukaa vaan paikoillenne. (Miehet jäävät seisomaan.— PANULLE)—Kuulit, mitä luin. Se oli juuri sinua varten.

PANU

Mitäpä hän minuun kuulunee?

OLAI

Olet tietäjä.

PANU

Tietänen yhtä, toista taitanen, vaikk'en äijä enemmän.

OLAI

Olet noita ja velho!—Lakki päästäsi!

PANU Ei ole Panu vielä kenenkään edessä lakkiaan riisunut—Kuka on minut sinulle noidaksi nimittänyt?

OLAI

Röyhkeytesi sen jo tekisi, ell'en sitä jo muutoin tietäisi.

PANU

Nämä miehetkö ne sen sinulle ovat sanoneet?

MIEHET Emme ole mitään sanoneet ... emme niin mitään hänestä tiedä ... emme tunne koko miestä.

OLAI Turha on pelkonne, ei hän teille mitään mahda.—Vaan on täällä toisia, jotka sinut tuntevatkin.—Reita!

PANU (säpsähtäen)

Reita?

OLAI

Astu esiin, Reita!—Tunnetteko toisenne?

REITA

Tunnenhan Panun pahanimisen.

OLAI

Tunnetkos, Panu, tämän nuoren miehen?

PANU

Mistäpä minä kaikki mieron koirat!

OLAI

Sano hänelle, Reita, ken olet.

REITA

Olen Reita Reidanpoika, jonka isän tuhosit epärehellisessä taistelussa.

PANU (taas varmistuen)

Lienet kuka lienetkin, Reita kaatui miesten ottelussa.

REITA Takaapäin nuolesi hänen hartioihinsa ammuin, talomme poltit, tavaramme anastit ja olisit tappanut äitini ja minutkin, jos ei olisi pakoon päästy. Salamurhaaja olet ja metsärosvo, vaikka sanot tietäjä olevasi. Ei ole sinulla ikinä tietäjän lahjoja ollut.

PANU (väijyen)

Sinullakos ne on?

REITA Ei minulla ole, vaan isälläni oli. Luulit saavasi hänen tietonsa, kun hänen henkensä sait; luulit hänen oppinsa anastaneesi, mutta mennessään hän ne vei.

PANU (epävarmasti)

Taikansa on tiedossani.

REITA Et osannut loveen langeta, et tulevia tiedustella, et oikeata taikaa tehdä, niinkuin isäni osasi. Puoskari olet!

PANU

Hammas suussa synnyin!

REITA

Siksi oletkin susi semmoinen.

OLAI

Joko nyt kehut sillä, minkä äsken kielsit?

PANU En kiellä, mikä tosi on. Tietäjä olen. Liikun väellä Väinämöisen, väellä kaiken kaikkivallan, ikiviisahan opilla.

REITA

Jo vainen valehtelitkin!

OLAI

Minä kiellän sinua millään väellä liikkumasta!

PANU

Ja minä kielloistasi viis'!

OLAI

Etkö luule esivallan käden sinua saavuttavan?

PANU

Pitkät pihdit, mutta huonot pitäjät!

OLAI Kuolema sinulle, jos sinut täällä noituudesta tavotan. Tiedä, että jo oman tunnustuksesikin nojalla voin sinut velhona vangituttaa ja Turkuun poltettavaksi lähettää.

PANU Vaan entäpä minä en pala! (ovella) Entäpä minä olen se mies, joka en pala tulessakaan!

OLAI (potkasee lattialle jääneen jäniksen hänen jälkeensä)

Ota omasi!

PANU (potkasee takaisin jäniksen)

Kun ei paistiksi papille, hänet ristihin ripusta, keitä rokka Kiesukselles', uhriruoka Ruotukselle, makia Maarian pojalle!

(Menee nauraen. Muut ovat edelliseen kestäessä hiipineet ulos.)

OLAI Reita, pyysit päästä palvelukseeni. Näytä nyt, mihin kelpaat. Pidä silmällä häntä, ja ilmoita minulle mitä saat nähdä.—Vai pelkäätkö häntä sinäkin?

REITA

Hän isäni tappoi, mutta minulle ei hän mitään mahda.

OLAI

Elä päästä häntä näkyvistäsi.

REITA

Seuraan kuin vainukoiria jälkiään. (Menee.)

OLAI (aikoo mennä, mutta ovelsa tulevat häntä vastaan ROUVA ja RAMPA RIITAN ÄITI, joka on puettu vanhaan repaleiseen lammasnahkaturkkiin; huivi sidottu solmuun niskan taa.)

ROUVA Hän on taas täällä tuo vaimo eikä anna minulle rauhaa. Puhu sinä hänen kanssaan.

OLAI

Ei minulla ole aikaa sen hullun akan kanssa... (Menee.)

RAMPA-RIITAN ÄITI (rouvalle, joka aikoo hankin mennä) Elä mene, elä, hyvä rouva, mene, ethän minua paeta tarvitse, enhän minä sinulle mitään pahaa!

ROUVA

Miksi tulit taas, vaikka pastori on kieltänyt sinua ovea avaamasta!

RAMPA-RIITAN ÄITI Kieltänythän on, pois ajanut, mutta minä vaan tulen. Tulen taas sinua katsomaan, silmäini iloksi sinua katselen, olet niin mair ja ihana, solakka kuin karitsa ja hipiäsi on hieno ja valkea kuin yksi-öinen kerman riitta—anna kun kättäsi hivelen.

ROUVA (tuskastuneesti)

Mene pois!

RAMPA-RIITAN ÄITI Elähän suutu... Kaunis olet, mutta miksi lieenee sydämmesi niin kova. Et tahdo auttaa, vaikka voisit.

ROUVA

Olenhan jo monta kertaa sanonut, ett'en sille asialle mitään mahda.

RAMPA-RIITAN ÄITI

Mahtaisit, jos tahtoisit. Kun oikein pyytäisit, niin rukoilisi hän Riitan puolesta, panisi koko seurakunnan polvilleen ja minä Riitan kuoriin kantaisin.

ROUVA Eivät auta toisten rukoukset. Jos Jumala tahtoo, voi hän parantaa hänet ilmankin.

RAMPA-RIITAN ÄITI Auttoihan ennen. Pyhä erakko, joka ensimmäisen kappelin Kontojärvelle perusti, niin kun pani kädet päälle ja rukoili koko seurakuntansa polvistuessa, niin avun saivat. (Itkee.) Kun ei raukka liikahtamaan pääse, ei osaa onneton edes tarpeitaan pyytää, suu vääränä itkee ja silmillään vaan apua anoo. Ei kärsi sydämmeni tuota nähdä. Ettekä tahdo kurjan puolesta edes rukoilla, vaikka teitä Jumala kuulisi. Sydämmettämiä teitänne!

ROUVA

Puhu itselleen pastorille, en minä mitään voi.

RAMPA-RIITAN ÄITI (kavahtaa pystyyn) Puhu itselleen! Enkö ole puhunut! Enkö ole paljain polvin perässään ryöminyt. Vaan mitä tekee tämä: ulos ovesta ajaa, käsipuolesta pihalle heittää. Kelvoton on, paha hänet periköön!

ROUVA (nousee mennäkseen.)

RAMPA-RIITAN ÄITI

Elä mene, elä vielä mene!

ROUVA

Jos sillä tavalla panettelet pastoria, saat heti mennä tiehesi.

RAMPA-RIITAN ÄITI (kuiskaa)

Ota tämä huivi!

ROUVA

Mitä minä sillä?

RAMPA-RIITAN ÄITI Tämä on Riitan ristihuivi, sen sisässä hänet kasteelle kannettiin... Se oli hänellä päässään, kun ripille meni. Ota se ja pistä salaa alttariliinan alle. Kun rippiviinaa siunaa, sitäkin samalla siunaa, kun luvut lukee, sillekin lukee, kun kädet liinalle laskee, tämänkin päälle laskee. Käärin sen sitten lämpimiltään Riitan ympärille siitä paranee ja nousee.

ROUVA

Hyi sinua, pyhän sakramentin saastuttaja, kirkon häpäsijä!

RAMPA-RIITAN ÄITI Hyi itseäsi, hyi pappiasi ja sen pappisi Jumalaa, joka ette mihinkään kykene! Maltahan, kun... Panu teihin taudit ajakoon, tuhot teille nostakoon! Sydämetön olet! Ei ole lasta sinulla etkä saa ... soisin saavasi ja sen käsiisi kuolevan ... vaan jos ei kuolisi, niin älytönnä eläköön, vaivaisena vaeltakoon!

(Rouva pakenee.)

(PANU, VOUTI, JOUKO ja ILPO tulevat. ILPOLLA ja JOUKOLLA on nahkoja hartioilla. VOUTI on puettu suureen sudennahkaturkkiin, jota on sitomassa leveä nahkainen vyö, mistä riippuu miekka; hirvennahkahansikkaat; leveävarsiset keltaset saappaat. RIITTA.)

VOUTI

Tule vaan sisään. Tämä on pitäjän yhteinen pirtti.

PANU Poika se on ... parraton nulikka, vaikka on pitkä. Uhkasi elävältä polttaa.

ILPO

Suorat sanoi sanat Panu... Voi miestä tätä, mitenkä sanoi!

VOUTI

Mitenkä sanoi?

ILPO Näin sanoi: »kun ei paistiksi papille ... keitä rokka Kiesukselle, uhriruoka Ruotukselle, makia Maarian pojalle» ... itselleen sanoi ... tässä kaikkien kuullen.

PANU

Luulin tuota kummemmaksikin ... ei ole minkähän tekijätä.

VOUTI

No, ja mitä muuta kuuluu? Mitä nahoista tarjotaan?

PANU

Ei ole vielä mitänä tarjottu, kun ei ole kysyttykään.

VOUTI

Onko sinulla paljon nahkoja?

PANU

Tässä kaikki ... ja pari ahkiota vielä lisäksi.

VOUTI

Sano kymmenen, vanha kettu.

PANU

Huonot taisi tulla markkinat, kun ei ostajiakaan näy.

VOUTI

Ja minä sanon, että tulee hyvät. Tulee kuninkaan ostaja.

PANU

Joka sille myydä saanee...?

VOUTI (kuiskaa jotain PANUN korvaan)

JOUKO (on mennyt pöydän luo, jossa RAMPA-RIITAN ÄITI kurkistelee kastemaljaa, aikoen kastella huivin nurkkaa vedessä, kurkistaa raamattua)

Mikä tämä on?

RAMPA-RIITAN ÄITI

Sehän on raamattu.

JOUKO

Mikä se on se?

RAMPA-RIITAN ÄITI

Se siitä lukee.

JOUKO

Loihtujaanko?

ILPO

Se on sen arpakannus, se sille tulevat asiat ilmaiseksi. Se siltä kysyy. Siinä on sen tiedot.

JOUKO (osottaa Jumalan kuvaa)

Mikä mies se on tämä...?

RAMPA-RIITAN ÄITI Elä sinä, poika, papin kirjaa, anna sen olla... Ilpo, kuulehan (vetää hänet syrjään, puhuu hänelle kuiskuttaen, aina vähä väliä PANUUN vilkaisten.)

PANU

Tehdään sitten niin, niinkuin toissakin talvena.

VOUTI

Onko sinulla miehet varattu?

PANU

On minulla miehiä.

VOUTI Ehditte hyvinkin vielä ostaa kaikki edeltäkäsini. Ne eivät ole täällä ennen huomista aamua tällä kelillä. Tässä on rahat. Vaan nyt minä vaadin paremmat paritsat.

PANU

Ka, enhän paritsoitta. Sano, mitä halunnet?

VOUTI

Onko sinulla monta karhua kierroksessa?

PANU

Liehän noita pari kolme.

VOUTI Sano viisi. Tahdon kaikki viisi kierrosta. Tulen kohta kelin tultua ne ajamaan. Itsesi ja suksimiestesi tulee olla minulle apuna ajossa.

PANU

Niinhän toki, kuten vaan parahiten taidamme.

VOUTI Ja sitten—(RAMPA-RIITAN ÄIDILLE, joka on häntä lähennellyt.) Mitä sinä, akka, siinä suu auki töllistelet?

RAMPA-RIITAN ÄITI

Enhän minä kuin tätä Panua ... olisi asiata...

VOUTI

Ja sitten minä tahdon paremman saunottajan kuin sen viimevuotisen.

PANU

Eikö se hyvä, kylän pullehin nainen!

VOUTI

Saat pitää itse Ilpottaresi. En minä kenenkään tähteistä.

PANU

Eikö hyvin halannut? Luitten sen käsissä rutiseman piti.

VOUTI Minä tahdon sievän ja solakan, vienon ja viehkeän, tahdon pienen kuin peipon, vetreän kuin vesakon.

PANU Vai niihin nyt himosi vetää. Tekee vanhankin kissan mieli nuorta maitoa lakkia. On niitakin, ottanet, kenen tahtonet.

VOUTI

Kenen hyvänsä? Lupaatko varmaan?

PANU

Luvatahan saanen.

VOUTI

Ehkä tulen jo piankin...

PANU

Vasta kevättalvellahan kontiot kaadetaan.

VOUTI

Kontiot, niin—

PANU (nauraa viekkaasti) Sinä vähät kontioista—(leveästi) vaan tule milloin tulet, aina olet tervetullut.—Vaan sanohan, autatko minua, jos alkaa tämä pappi ahdistella? Kovin jo manasi.

VOUTI

Sen manuista—manaa vastaan.

PANU

Kuulehan, saanko taas saunasi?

VOUTI (silmää siristäen)

Kylpeäksesikö?

PANU (samoin)

Löylyn lämpimän lyöäkseni.

VOUTI Saanethan tuon. Vaan toimi nopeasti, osta kaikki, mitä saat; jos ei rahat riitä, saat lisää.
(Menee.)

ILPO (Rampa-Riitan äidille)

Se parantaa, sen saat uskoa.

RAMPA-RIITAN ÄITI (Panulle) Panu, kuulehan! Se on ollut siinä tuskassa taas monta päivää. Sitä vuoron heittää, vuoron hervotonna makuuttaa.

PANU Etkös sanonut viime talvena ennen kuolevasi kuin Korpivaaran noidalta apua etsiväsi. Etkö huutanut sitä jäällä kaikkein kuullen?

RAMPA-RIITAN ÄITI

Elä tuota nyt muistele ... mikä lienee mieleni riivannut.

PANU

Mene nyt sen pappisi luo, jota silloin odotit. Nythän se on tullut.

RAMPA-RIITAN ÄITI

Ei se mitään mahda...

PANU (itserakkaasti)

Mahdankos minä?

RAMPA-RIITAN ÄITI Sinä mahdat, voi, sinä mahdat. Se kuolee käsiini ... annan vaikka ainoan lehmäni.

PANU

Vie hänet sitten voudin saunaan. Jos aikani antaa, tulen katsomaan.

(RAMPA-RIITAN ÄITI menee.)—Mitä sinä siinä, Jouko?

JOUKO

Siinä on tässä sen tiedot—sen salatiedot.

PANU (lyö kirjan kiinni) Ei salatiedot selällään edessäsi.—Ei sen tiedot Reitavainajan tietojen veroiset. Ne on käärmeenä sen kallossa ... sen kun saisit sisääsi solahtamaan, silloin sinusta tietäjä tulisi.—Mutta nyt tarvitsen minä vaskirahan kolmen kuninkaan valtakunnasta, yhden kustakin, sairaan pesuveteen pantavaksi. Tässä on riksi, vaihda sillä yksi raha ryssän reestä, toinen saippuasaksalta, kolmas—kuuletko mitä sanon?

JOUKO

Kuulen.

PANU Pane ne vasempaan kainaloosi ja kierrä niillä ensin kirkko ja sitten sauna ... kuulitko?

JOUKO

Kuulin.

PANU Mitä sanoin?—Et muista.—Tietäjä sinusta tuleman pitäisi, en tiedä, tulleeke koskaan. (Menevät.)

REITA (on jo edellisen kestäessä hiipinyt sisään ja asettunut takan eteen lämmittelemään, selin tupaan, niin ett'ei häntä ole huomattu. Hän aikoo luikahtaa Panun jälkeen, kun JOUKO tulee takaisin ja rientää pöydän luo, alkaen katsella raamatun kuvaa.)

JOUKO (huomaa REIDAN)

Osaatko sinä poika sanoa, mikä se on tämä parrakas mies?

REITA

Se on Jumala.

JOUKO

Mitä se siinä tekee?—käsiään levittelee?

REITA Ka, maailmaa luopi. (Hokee) »Alussa loi Jumala taivaan ja maan ja maa oli autio ja tyhjä ja pimeys oli syvyyden päällä ja Jumalan henki liikkui vetten päällä ja Jumala sanoi: tulkoon valkeus! ja valkeus tuli.» Se sitä siinä tekee.

JOUKO Ilmatarpahan maailman loi. (Hokee) »Kussa kättä käännähytti, siihen niemet siivoeli, kussa pohjasi jalalla...» Vaan mitä on tämä kirjaus tässä?

REITA

Se on Jumalan sanaa.

JOUKO Mikä on tämä käärmeen kuva? jolla on marja suussa? Ja tämä pääkallo puun alla?

REITA »Ja Herra Jumala sanoi käärmeelle: ettäs tämän teit, kirottu ole sinä kaikesta karjasta ja kaikista eläimistä ja sinun pitää käymän vatsallas ja syömän maata kaiken elinaikas ja minä panen vainon sinun ja vaimon siemenen välille ja sen pitää rikki polkeman käärmeen pään.»

JOUKO

»Rikki polkeman käärmeen pään»... Oletko sinä ... etkös sinä ole Reita Reidan poika? (Uhaten.) Et sinä sitä meiltä milloinkaan saa ... vaikka kuinka loihtisit ... ei se sinuun milloinkaan mene...

REITA

Mikä ei mene?

JOUKO Kyllä se siellä pysyy! On se semmoisten lukkojen takana. Ei sen tarvitse maata syömän—sitä meillä hyvin hoidetaan, joka onnen antaa— se syö maitoa, minä sitä ruokin.

REITA

Mikä? Mitä sinä noin minuun tuijotat? Kuka sinä olet?

JOUKO Et sinä meille mitään mahda. Et sinä eikä sinun pappisi minun isälleni mitään mahda!

REITA

Oletko sinä Panun poika? Pappi teidät kukistaa ja taattoni kostaa!

JOUKO Isäsi henki on hallussamme! Nauraa Panu papillesi! Omassa nurkkajuurestaan taikojaan tekee!

REITA

Missä?

JOUKO

Voudin saunassa nyt niinkuin ennenkin!

REITA

Voudin saunassa! (Rientää pois.)

JOUKO (muistellen)

Kolmesta kuninkaan valtakunnasta.

(POIKIA tulee. Ovat liika suurissa aikamiesten vaatteissa: sarkatakeissa ja pieksuissa.)

1:N POIKA Mitähän tuo meille sanoo?

2:N POIKA Ota lakki päästäsi!

3:S POIKA Pelottaako sinua?

1:N POIKA Ei minua pelota, vaan en tiedä, osaako sen edessä olla.

2:N POIKA Ei sitä tarvitse pelätä. Se kuuluu olevan hyvä lapsille ja antavan kirjat.

3:S POIKA Pitääkö sille osata lukea? Minä kai en osaa.

1:N POIKA Osaan minä Isämeidän ja Siunauksen, vaikk'ei kuulu tarvitsevan ennen kun ripille mennessä.

3:S POIKA Mene sinä eturintaan, kun osaat.

2:N POIKA Ei siinä muuta osaamista kuin vaan sanoo kolmasti: »uson», kun se kolmasti kysyy: »usotko?»

3:S POIKA Se ei muuten mitään vaikuta, jos ei kolmasti sano, siinä se on taika.

KAARINA (ovessa)

Vai tekö te nyt olette niitä kastettavia poikia. Pastori tulee kohta. Olettepa te koko kapalovauvoja.—Käykää tänne! Entäs sinä, oletko sinäkin kastettava?

JOUKO

E-en.

KAARINA

Oletko jo kastettu?

JOUKO

E-en!

KAARINA No, käy sitten sinäkin yhteen joukkoon, menee yhdellä tiellä (työntää hänet toisten riviin.) Tulkaa vaan sisään! (Kaarina avaa oven.) Tulkaa vaan sisään! (Väkeä alkaa tulla, naiset asettuen toiselle puolelle tupaa, miehet toiselle. Miehet ovat puetut samoin kuin Savolainen, toiset niinkuin Rajalainen; naisilla on pitkät suorat takit, päässä huivit, joiden alta näkyy vähän palmikon päätä.) Se tulee itsekin kohta. Siellä vaan vielä vähän niitä kirjojaan katselee.—Pitää panna tämä malja tähän latvalle. Tulkaa pojat sieltä likemmä. Teidän pitää kumartaa, kun se tulee sisään.—Pannaan vähän puita takkaan, että paremmin näkee. (Uusille tulijoille.) Elkkää jääkö seisomaan tähän oven suuhun, että pääsee tulemaan. (Laittelee ja järjestelee. Väki on vaiti ja seuraa hartaana ja juhlallisen hänen toimiaan. Joku isä tai äiti tulee kuiskaamaan jotain pojalleen ja järjestämään tukkaa tai vaatteita. Silloin tällöin ryäistään. JOUKON kasvoissa on kummasteleva, pelonalainen ja samalla utelias ilme.) Markkinaväki siellä hällisee. (Avaa luukun, huurua tulvahtaa sisään.) Jää on nuotiotulia täynnä, niin ett' on kuin yhtenä helvetin palona ... voi, voi ... siellä tekin poikaparit olisitte kerran olleet, jos pääsisitte (Joukon edessä) kastamatta kuolemaan ... tulisessa pätsissä palaneet.—Kyll' on kauhea se Panu, vielä minkä tekee... Voudissa kai taas aletaan juoda ja mässäätä.—Se lukee ensin

ne kasteluvut, sitten se puhuu näille pojille ja sitten veisataan virsi. Pitää kumartaa ja notkistaa polviaan joka kerta kun se mainitsee Jeesuksen nimen. (Joku eukko notkistaa.) Nyt se tulee. (Asettuu seisomaan naisten puolelle heidän eteensä vähän matkaa muista.)

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.